

Inga Storvig Winther

Barnevernets møte med ulike kulturelle syn på oppdragerpraksis

Child protective services meets different cultural views on the practice of upbringing

Bacheloroppgave i Barnevernspedagogikk

Veileder: Joachim Vogt Isaksen

Mai 2020

Inga Storvig Winther

Barnevernets møte med ulike kulturelle syn på oppdragerpraksis

Child protective services meets different cultural views on the practice of upbringing

Bacheloroppgave i Barnevernspedagogikk
Veileder: Joachim Vogt Isaksen
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I denne oppgaven har jeg sett på hvordan barnevernet kan møte ulike syn på oppdragelse. Barn med minoritetsbakgrunn er overrepresentert i barnevernet, derfor har jeg undersøkt hva som kan være grunnen til dette ved å se på kultur og ulike syn på barnets beste. En av de hyppigste grunnene til at disse barna er i kontakt med barnevernet er at mange av dem blir utsatt for bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen, og dette har jeg diskutert ved å belyse problemet og forsøke å komme med forslag til hvordan barnevernet kan møte det. Jeg har også jobbet med utfordringen rundt det at barnevernet blir kritisert for å arbeide etter et vestlig syn på barnets beste, og det at mange minoritetsforeldre frykter barnevernet. Dette har jeg gjort ved å ta frem teori om etnosentrisme og kulturrelativisme. Kulturelle forskjeller påvirker møtet mellom minoritetsfamilier og barnevernet, her har forskjellene mellom individualistisk og kollektivistisk kultur vært viktig å se på. Jeg har tatt inn utfordringer minoritetsfamiliene føler på i møtet med barnevernet, og jeg har sett på utfordringene barnevernsansatte føler på i dette møtet. Videre har jeg forsøkt å finne frem til hva som kan være med på å gjøre samarbeidet lettere for både barnevernsansatte og minoritetsforeldre, ved å blant annet ta frem viktigheten av kommunikasjon, bevissthet om forforståelsen barnevernsansatte tar med seg inn i arbeidet og forebyggende arbeid mot oppdragervold.

Abstract

In this text I have looked at how the child protective services can meet different views on upbringing. Minority children are over-represented in the child protective services in Norway. I have looked at some reasons to this by reading about culture and different perspectives of what is best for the children. One of the most seen reasons for the contact between these children and the child protective services is that the child is being exposed to violence in their home. I have discussed this by highlighting the problem and I have tried to come up with examples on how the services can meet this problem. I have also been working with the problem around the criticism against the child protective services for their western look upon what is best for children, and that a lot of the parents with minority background is fearing the services. I have done this by looking at theories about ethnocentrism and cultural relativism. Cultural differences are affecting the meeting between minority families and the services, and I have been trying to find some things that can be a part of making the partnership easier for both the employees in the services and the parents, among other things presenting the importance of communication, awareness of the preunderstanding the child protective services employee are bringing in to the work, and the preventive work with violence used in the upbringing.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	2
2.0 Metode	3
2.1 Hermeneutikken som metode	4
3.0 Bakgrunn – Etniske minoritetsfamilier i møte med barnevernet	5
3.1 Hva er barnets beste?	6
4.0 Teori.....	6
4.1 Etnosentrisme – et vestlig syn på barnets beste?.....	7
4.2 Individualistiske- og kollektivistiske kulturer	8
4.3 Møtet med en ny kultur	9
4.3.1 Bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen.....	10
4.3.2 Frykt for det norske barnevernet	11
4.4 Kulturelle ulikheter – familiesyn og oppdragelse.....	11
5.0 Drøfting.....	13
5.1 Etnosentrisk holdning – mangel på kompetanse	14
5.2 Kulturrelativisme og skjønnsutøvelse i beslutningstaking	15
5.2.1 Kritisk til eget skjønn	16
5.3 Viktigheten av god kommunikasjon	17
5.3.1 Bruk av tolk.....	18
5.4 Barnevernsarbeiderens forforståelse.....	18
5.5 Hvordan kan barnevernet møte oppdragervold i minoritetsfamilier?	20
5.5.1 Forebyggende arbeid mot oppdragervold	22
6.0 Avslutning.....	23
Referanser	25

1.0 Innledning

Jeg har valgt etniske minoritetsfamilier i møte med barnevernet som tema for denne bacheloroppgaven. Oppgaven er en litteraturstudie, noe jeg forklarer nærmere i metoddelen. Grunnen til at jeg har valgt dette temaet er blant annet fordi det har interessert meg lenge. Det er også viktig å ha mye kunnskap rundt dette, da barn og unge med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barnevernet. Problemstillingen min er:

På hvilken måte kan det norske barnevernet møte ulike syn på oppdragerpraksis?

Jeg vil på bakgrunn av denne problemstillingen sette søkelys på hvordan man kan arbeide for at etniske minoriteter får et positivt møte med det norske barnevernet. Jeg vil også problematisere hvordan barnevernet møter oppdragervold i minoritetsfamilier. For å forsøke å drøfte disse spørsmålene vil jeg gå igjennom relevant teori fra ulike synsvinkler. Da denne bacheloroppgaven er en litteraturstudie vil jeg begynne med å redegjøre for hva denne typen studie kan være, for så å ta deg igjennom metoden jeg har valgt, som er hermeneutisk metode. Jeg forklarer kort metoden her da jeg går nærmere inn på det i metoddelen. Hermeneutikk kan oversettes til fortolkningskunst, og ble blant annet mye brukt av Hans Georg Gadamer (Steinsholt, 2011). Viktige momenter innen hermeneutikken er fortolkning preget av den kulturen vi lever i og kontekstens relevans for forståelse (Gilje & Grimen, 1995). I metoddelen vil jeg belyse hvordan jeg har valgt ut litteratur ved å være kildekritisk. Etter beskrivelse av metode vil jeg redegjøre for bakgrunnen for oppgaven ved å ta frem relevante tall som viser mangfoldet i Norge og i barnevernet. Prinsippet om barnets beste er et gjentakende fokus gjennom oppgaven, jeg vil derfor forklare dette prinsippet før jeg går inn på teoridelen av oppgaven.

I teorikapittelet kan du lese om etnosentrisme, og problematisering rundt temaet vestlig syn på barnets beste versus ikke vestlig syn på barnets beste. Du kan også lese om to kategorier innen kultur, individualistiske og kollektivistiske kulturer. Med dette forklart vil jeg rette fokuset mot kulturelle forskjeller, som man ser skaper utfordringer i møte mellom barnevern og minoritetsfamilier. I teorien er jeg innom barnevernsarbeidere sitt syn på arbeid med familier med innvandrerbakgrunn, og deres utfordringer rundt dette. Jeg har også brukt litteratur hvor vi får et innblikk i familiene sitt møte med barnevernet, og deres oppfatning av dette møtet. Etter å ha sett på synspunkter fra begge sider ønsker jeg å sammenfatte, og se på mulige løsninger, slik at utfordringene i et slikt møte ikke blir for store. Dette finner du i drøftingsdelen. Jeg tar frem beslutningstaking som et av temaene i denne delen, da

beslutningene som blir tatt i barnevernet kan få alvorlige konsekvenser om de er tatt på feil grunnlag. Det dukker opp noen utfordringer rundt beslutningstaking når det gjelder minoritetsfamilier, som ikke er like gjeldende i norske familier. I denne sammenhengen tar jeg frem hermeneutikken igjen, denne gangen som en metode som kan være relevant å bruke i møtet mellom mennesker. Jeg snakker også om skjønn, det å være kritisk til eget skjønn og nødvendigheten av det. Her tar jeg frem tema som praktisk klokskap og taus kunnskap.

Jeg har gjennom oppgaven diskutert utfordringene man kan møte på med minoritetsfamilier i barnevernet. Mot slutten vil jeg forsøke å finne fram til det som i større grad kan gjøre barnevernsarbeideren klar for dette møtet, slik at foreldrene og barna kan føle seg ivaretatt og respektert, og at de forstår hva barnevernet er og hvordan de jobber.

2.0 Metode

Som jeg har skrevet i innledningen skal jeg gå igjennom hva en litteraturstudie er.

Litteraturstudier kan være et utgangspunkt for en empirisk undersøkelse, eller så kan litteraturgjennomgangen være selve målet med studien (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016), slik det vil være i denne oppgaven. Det var viktig for meg å velge et tema som jeg interesserer meg for, men problemstillingen måtte også bygge på noe jeg kunne finne mye litteratur om. Jeg begynte tidlig å undersøke hvilken litteratur som kunne være relevant å bruke. Jeg hadde noen tanker om dette fra før, da temaet jeg har valgt har vært viktig i løpet av de årene jeg nå har studert. Oppgaven min formet seg etter hvert rundt litteraturen jeg fant, og jeg bestemte meg for noen fokusområder.

Jeg har vært kritisk til kildene jeg har brukt, og når jeg har gjennomført litteratursøk har jeg vært opptatt av å bruke fagfelleverderte publiseringer. Jeg har også vært nøye med å se på årstall, for å bruke mest mulig relevant teori for tiden vi er i nå. Noe av eldre teori kan likevel være relevant, et eksempel er min bruk av hermeneutikken i oppgaven.

Ambisjonene for en litteraturstudie bør være å ha god struktur i gjennomføringen og rapporteringen. For å ha en god struktur har jeg blant annet valgt en metode for arbeidet. Litteraturstudier kan gjøres på ulike måter, det ikke finnes noen bestemt metodemal (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016). Jeg valgte å benytte meg av hermeneutikken som metode. Tanken bak det å bruke hermeneutikken som metode gikk på viktigheten av tolkning av tekst og av min egen forforståelse i arbeidet med problemstillingen og temaet jeg har valgt. Det handlet også om det å se delene og helheten sammen, og hvordan jeg kan

sammenfatte ulike perspektiver til en helhet. Noe som har vært interessant å se på er at hermeneutikken også har blitt viktig når jeg tar for meg møtet mellom mennesker og beslutningstaking i arbeidet. Dette er også noe av grunnen til at jeg har valgt denne metoden. Videre vil jeg forklare nærmere hva hermeneutikk er og hvordan den kan anvendes.

2.1 Hermeneutikken som metode

Hermeneutikk er en fortolkningskunst, og kan oversettes til tolkningslære. Hans Georg Gadamer er blant de mest sentrale innen nyere hermeneutisk teori (Gilje & Grimen, 1995). Det ligger i mennesker sin natur at de preges av sine fortolkninger (Gjertsen, 2010). Dette betyr at vi alltid foretar en fortolkning, som er preget av den kulturen vi lever i. En hermeneutisk tolkning «veksler mellom helhet og deler og mellom forforståelse og forståelse» (Gjertsen, 2010, s. 99). Hermeneutikken sier også noe om kontekstens relevans for forståelse, og at meningsfulle sammenhenger kun er forståelige i den konteksten de forekommer i (Gilje & Grimen, 1995). Med dette ser man at forforståelse og kontekst er avgjørende for fortolkning. Et sentralt begrepet innen hermeneutikken kalles «den hermeneutiske sirkel», også kalt «den hermeneutiske spiral». Denne metoden ble først brukt til å tolke bibelske tekster hvor man veksler mellom helhet og deler. Delene forstås i forhold til helheten, derfor beveger tolkningsprosessen seg i en sirkel mellom delene og helheten (Steinsholt, 2011). Eller som Gilje og Grimen så godt forklarer det:

«den hermeneutiske sirkel betegner det forhold at all fortolkning består i stadige bevegelser mellom helhet og del, mellom det vi skal fortolke, og den konteksten det fortolkes i, eller mellom det vi skal fortolke og vår egen forforståelse (Gilje & Grimen, 1995, s. 151).

Ved å bruke hermeneutikken som metode i denne oppgaven har jeg gått nøye gjennom temaene jeg har valgt å sette søkelys på. Jeg begynte å søke vidt, og leste meg opp på minoritetsfamilier i barnevernet. Jeg så på litteratur om familienes opplevelse av møtet med barnevernet, og på barnevernsansatte sin opplevelse av møtet med minoritetsfamilier og utfordringer som følge av dette. Etter hvert snevret jeg inn søkene mine og leste meg opp på mindre tema som jeg kom inn på etter hvert.

Ved å samle teori fra ulike kilder fikk jeg mange deler som jeg begynte å sammenligne og sammenfatte til en helhet. Det som er viktig innen hermeneutikken er egne fortolkninger. Begrepet forforståelse, eller for-dommer, ble først brukt i denne sammenhengen av Gadamer (Gilje & Grimen, 1995). For oppgaven har min forforståelse vært avgjørende, da jeg hele

tiden har hatt den med inn i arbeidet. Min tilstedeværelse i oppgaven, og litteratur fra ulike perspektiver, gjør hermeneutikken til et naturlig valg av metode. Det er viktig å være bevisst på de ulike delene som har ført til helheten i denne oppgaven, og forforståelsen påvirker hvilke valg jeg har tatt og hva jeg har satt søkelys på. Forforståelsen påvirker også hvordan jeg velger å skrive om temaene jeg tar opp, da jeg har med meg mine meninger om disse temaene.

3.0 Bakgrunn – Etniske minoritetsfamilier i møte med barnevernet

Før jeg kommer inn på teoridelen vil jeg ta frem bakgrunnen for valg av oppgave og vise til hvorfor dette er relevant i dag. Norge er det land med stort mangfold. Ved å ta frem tall på dette understrekes viktigheten av å snakke om kulturelle forskjeller i Norge. For denne oppgaven er det spesielt viktig å se på tall for barn med innvandrerbakgrunn i barnevernet. På statistisk sentralbyrå kan vi lese tall på det etniske og kulturelle mangfoldet i Norge. I år viser tall fra Statistisk sentralbyrå at 10, 8 prosent av totalbefolkningen er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre fra land i Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, og Europa utenom EU28/EØS (Statistisk sentralbyrå, 2020).

I barnevernet har det vært en økning av antall familier med innvandrerbakgrunn. Ved utgangen av 2018 kan vi se at 26 prosent av barna med tiltak fra barnevernet hadde innvandrerbakgrunn. Barn med en norskfødt forelder og en utenlandsfødt forelder utgjorde 14 prosent. Disse barna er særlig overrepresentert når det gjelder hjelpetiltak i hjemmet. Tiltakene som i stor grad er brukt her er direkte eller indirekte økonomiske ytelser, eksempelvis økonomisk hjelp og barnehage. Andelen barn under omsorg av barnevernet var også høyest blant barn med innvandrerbakgrunn, men her er det mindre forskjeller mellom gruppene. Tallet hos statistisk sentralbyrå viser 9,8 pr. 1000 barn, blant innvandrere og 7,4 pr. 1000 barn blant norskfødte barn med to innvandrerforeldre. Her påpeker statistisk sentralbyrå at man også må merke seg at det er forskjeller i disse tallene, da de har regnet med enslige mindreårige flyktninger i tallet over innvandrere under omsorg av barnevernet (Bufdir, 2020). Når vi nå har sett på tall fra statistisk sentralbyrå over hvordan minoritetsfamilier er representert i barnevernet ser vi også hvor nødvendig det er at barnevernet har en praksis som omfavner ulike kulturer og oppdragelsespraksiser.

Bunkholdt har tatt opp tre faktorer som kan være grunner til at minoritetsbarn og familier er overrepresentert i barnevernsstatistikken. Det kan handle om ulik forståelse og ulik tolkning av hva god omsorg er, levekårsfaktorer, altså sosial eller økonomisk underklasse, eller

flyktningrelaterte faktorer. Flyktningrelaterte faktorer går på konsekvenser av krig, flukt, lange opphold i asylmottak og eksilsituasjonen, og hvordan dette påvirker psykisk helse, foreldrekompetanse og barns omsorgssituasjon (Bunkholdt, 2017). For problemstillingen vil det første punktet være det viktigste å ta med i denne oppgaven. Ulik kultur kan være en grunn til ulik forståelse og ulik tolkning av hva god omsorg er. Jeg har valgt å ta inn uttrykket «barnets beste» når jeg videre skal snakke om ulikheter i oppdragerpraksis. Det er ikke entydig hva som er barnets beste, noe som gjør at det blir forskjellige meninger om hva det egentlig vil si. For å bruke begrepet videre i oppgaven, vil det være relevant å ta for seg hva dette prinsippet er.

3.1 Hva er barnets beste?

Grunnen til at jeg tar frem dette begrepet er fordi det er et lovfestet prinsipp, og en grunnverdi i det norske samfunnet (Kipperberg, 2015). Det norske barnevernet arbeider ut ifra prinsippet om barnets beste, noe som kan prege hvordan de arbeider med ulike familier. I denne oppgaven ser jeg på ulikheter rundt barneoppdragelse i ulike kulturer, og det kommer frem at det finnes ulike syn på barnets beste, noe som gjør dette til en relevant del av oppgaven.

Vi finner blant annet begrepet i grunnloven. §104, andre ledd lyder slik «Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn» (Grunnloven, 1814, s. §104). Vi finner også barnets beste nevnt i barnekonvensjonen og barnevernloven. I barnevernloven er barnets beste brukt gjentatte ganger, blant annet i §4-1, «*Hensynet til barnets beste*» (Barnevernloven, 1992, §4-1). Hva som er barnets beste er altså ikke entydig (Kipperberg, 2015). Dette gjør at det er vanskelig å vurdere hva det innebærer, og ulike mennesker kan ha ulik forståelse av hva dette prinsippet handler om. Norsk barnevern opplever å bli kritisert for at deres syn på barnets beste fremstår som et uttrykk for et vestlig syn på barnet (Kipperberg, 2015), og dette er noe jeg ønsker å se nærmere på når jeg nå kommer inn på teori.

4.0 Teori

I denne delen skal jeg gå igjennom noen sentrale teorier, som skal belyse problemstillingen. Jeg tar frem etnosentrisme og kulturel relativisme som viktig teori for oppgaven. Norsk barnevern har fått kritikk som går på at de arbeider etter et vestlig syn på barnets beste. Jeg har sett på likheten mellom denne kritikken og etnosentrisme. Videre har jeg sett på hvorfor denne kritikken kan ha oppstått ved å sette meg inn i undersøkelser av minoritetsforeldre sin

opplevelse av møtet med barnevernet. Kulturelle forskjeller kommer inn som en del av dette møtet, og jeg tar for meg hva kultur er, og hovedtrekkene ved individualistiske og kollektivistiske kulturer. Jeg tar dette videre ved å gå nærmere inn på kulturelle forskjeller og utfordringene som oppstår når man møter en ny kultur. Her kommer jeg inn på faktorer som påvirker samarbeidet mellom minoritetsfamilier og barnevernet, og hvordan minoritetsfamilier kan se på det norske barnevernet. Jeg avslutter med et eksempel som tar for seg utfordringer og tanker hos en far med minoritetsbakgrunn, når barnevernet kommer inn i hans familie.

4.1 Etnosentrisme – et vestlig syn på barnets beste?

Før jeg går inn på kritikken som har vært rettet mot barnevernet vil jeg forklare to begreper: Etnosentrisme og kulturel relativisme. Ved å ha en etnosentrisk holdning til kultur bruker man sin egen kulturs verdier og levemåter som målestokk når man vurderer andre kulturer. Det er vanlig i de fleste kulturer å tenke at egen kultur er den beste (Vårdal & Sundstrøm, 2019). Det motsatte av etnosentrisme kalles kulturel relativisme. Med en kulturel relativistisk holdning vil man anse alt som relativt. Dette vil si at man med denne holdningen vil mene at alle utsagn, handlinger og fenomener må ses og forstås i forhold til sin egen kontekst og sammenheng (Vårdal & Sundstrøm, 2019).

Etnosentrisme har mange likhetstrekk med den kritikken mot barnevernet som jeg har valgt å ta opp. Kritikken går på at de arbeider etter et vestlig syn på barnets beste, og at det i liten grad blir tatt hensyn til det kulturelle og religiøse mangfoldet vi i dag har i Norge (Kipperberg, 2015). Det vil videre være interessant å se på hvordan barn og familier med innvandrerbakgrunn opplever møtet med det norske barnevernet. Her har jeg blant annet sett på en del av et større forskningsprosjekt, hvor ti foreldre med flyktningbakgrunn har blitt intervjuet om deres erfaringer med kontakten de har hatt med barnevernet. Intervjuene viser at de har ulike oppfatninger av og tanker om barnevernet, men at noe som går igjen er frykt. I forskningen ble det laget noen kategorier av hva foreldrene mente om barnevernet: «1) Barnevernet bare tar barn, 2) Barnevernet går ikke i dialog med foreldre, og 3) Barnevernet diskriminerer» (Fylkesnes, Iversen, Bjørknes, & Nygren, 2015, s. 80). Advokaten Janne Rebecca Fjelnseth har også skrevet om dette temaet, da hun har erfaringer med dette etter arbeid for utenlandske borgere som har vært i kontakt med barnevernet. En faktor hun mener går igjen hos de hun arbeider med er igjen frykt. Frykt for det offentlige, for staten og for forvaltningen (Fjelnseth, 2017). Hun underviser frivillig i norske asylmottak og på skoler, om de hun møter her skriver hun blant annet dette:

«Mitt inntrykk er at de fleste beboerne og elevene har hørt om barneverntjenesten, og forbinder etaten først og fremst med en tjeneste som har stor, altoppslukende makt, og som lett kan ta barna fra foreldrene sine» (Fjelnseth, 2017, s. 53).

Kommunikasjon og samarbeid er avgjørende for hvordan arbeidet med en familie vil foregå. Relasjonens betydning for kommunikasjon og samarbeid er sentral når det kommer til arbeid med mennesker, og viktig når kommunikasjonen foregår på tvers av ulike kulturer. For å skape en god relasjon er trygghet og tillit viktig (Spurkeland, 2012), noe som kan bli utfordrende om det er en redsel for barnevernet blant de etniske minoritetsfamiliene. Ordet mistillit blir nevnt gjentatte ganger når det er snakk om minoritetsfamilier og barnevernet. En setning som oppsummerer disse utfordringene, finner jeg i en fagartikkel skrevet av Arthar Ali:

«minoritetsforeldre frykter barnevernet mer enn det som ellers er vanlig i det norske samfunnet, og barnevernet har store utfordringer når det gjelder å skape tillit i minoritetsmiljøer» (Arthar, 2015, s. 1).

Hvordan oppstår denne frykten og mistilliten? For å forsøke å besvare dette skal jeg gå dypere inn i temaet kultur og kulturelle forskjeller.

4.2 Individualistiske- og kollektivistiske kulturer

I forrige avsnitt avslutter jeg med å skrive om mistilliten foreldre som flytter til Norge kan føle på i møte med barnevernet. Jeg skal nå se nærmere på noe av det som kan være grunn til at de opplever en slik usikkerhet rundt det norske barnevernet. Her skal jeg ta frem kulturelle forskjeller, og det vil da være relevant å redegjøre for hva kultur kan være. Jeg vil deretter presentere individualistiske og kollektivistiske kulturer.

Kultur er et verdiladet begrep, og det finnes ulike oppfatninger av hva kultur er. En oppfatning av kultur er at *«det omfatter livsmønstre hos en menneskegruppe, deres hverdag, verdier, levesett og moral, uttrykksform og omgangsform»* (Garsjø, 2001, s. 229). Det er denne oppfatning som vil være mest relevant for denne oppgaven. Kultur kan bli beskrevet som et system av kunnskap, ideer, verdier og regler som ligger bak det vi gjør, og som uttrykkes gjennom det vi gjør (Rugkåsa, Ylvisaker, & Eide, 2017). Videre finnes det ulike kategorier innen kultur, og jeg vil her ta frem to av disse.

De to kulturene jeg tar for meg er individualistiske kulturer og kollektivistiske kulturer.

Denne oppgaven går mye på forskjellene mellom disse to kulturene, så jeg vil begynne med å forklare hovedtrekkene innenfor begge. I vestlige land er det ofte den individualistiske

kulturen som råder, hvor selvbestemmelse og fri vilje er i fokus (Unstad, 2011). I kollektivistiske kulturer, som man ofte kan finne i ikke-vestlige land tenker man helhetlig på den gruppen man tilhører. Etter denne kulturen skal man ikke ha fokus på seg selv, sine behov og ønsker (Unstad, 2011). I en kollektivistisk kultur styres man ofte av ytre autoritet, og plikter og rettigheter er fastlagt. Videre er rollene hierarkiske med klare skiller mellom kjønnene (Dahl, 2019). Kollektivistisk kultur forbindes ofte med æreskultur. Æreskultur defineres som en «*kollektiv oppfatning av at enkeltpersoners oppførsel slår tilbake på familiens omdømme*» (Langvann, 2015). Jeg vil ta frem ære senere i teoridelen, hvor jeg også kommer med et eksempel som støtter opp om denne definisjonen.

4.3 Møtet med en ny kultur

Når barnevernet arbeider med minoritetsfamilier møter de ofte en annen kultur enn den de selv er vokst opp med og er vant til. Å forholde seg til en ny og ukjent kultur kan være utfordrende. Det kan vekke sterke følelser hos barnevernsarbeideren om verdiene hos de man møter går imot ens egne verdier. En følelse av mangel på kunnskap og erfaringer er ikke uvanlig, og dette kan føre til at man møter dem med egen forforståelse og holdninger, som i verste fall kan oppleves diskriminerende (Garsjø, 2001). I et møte mellom barnevernspedagogen og mennesker med innvandrerbakgrunn kan det oppstå motsetninger og konflikter som er:

«et sammensatt resultat av forskjeller både i religiøse verdier og normsyn, rettsoppfatninger, estetiske verdier, dagliglivets skikk og bruk, vitenskapelige og teknologiske oppfatninger og arbeidsregler» (Garsjø, 2001, s. 233).

Noe av det som er sterkt påvirket av kulturen man lever eller har levd i er forståelsen av hva som er god barneoppdragelse, så hvilken praksis som ses på som rett avhenger av kultur. Det finnes ikke en fasit på hva som er riktig oppdragerpraksis (Kipperberg, 2015). Vi blir påvirket av samfunnet rundt oss, og derfor blir våre tanker rundt oppdragelse og barnets beste bygd opp rundt den kulturen vi selv lever i. Vi har allerede sett på tall for antall familier med minoritetsbakgrunn som får hjelp fra barnevernet, og at de er overrepresentert i forhold til norske familier. Noe som er interessant å se på er hvilke grunner det er til at barnevernet er inne i disse familiene. Innvandrerfamilier er overrepresentert i saker som handler om bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen. Når det gjelder saker som omhandler rusproblemer og omsorgssvikt som følge av rus er norske familier her overrepresentert (Manum, 2015). Bruk

av fysisk avstraffelse blir derfor en viktig del når vi skal se på hvorfor tallene på minoritetsfamilier i kontakt med barnevernet er så høye, og det er et godt eksempel på hvordan ulikt syn på oppdragerpraksis kan skape utfordringer i møte mellom barnevern og minoriteter.

4.3.1 Bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen

Bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen, som også kan kalles oppdragervold, er et kjennetegn ved kollektivistisk kultur. At mange av sakene med minoritetsbarn i barnevernet handler om fysisk avstraffelse kan tyde på at det er flere barn med innvandrerbakgrunn som har opplevd vold fra foreldre enn barn med foreldre fra Norge. Det finnes ingen undersøkelser som gir et godt bilde av dette, men en spørreundersøkelse under navnet «Ung i Oslo» viser at andelen av ungdom som har opplevd fysisk avstraffelse i hjemmet er høyere blant barn med ikke-vestlige foreldre. Tallene viste 6,7 prosent versus 2,7 prosent blant guttene, og 7,4 prosent versus 4,1 prosent blant jentene (Barne- og familiedepartementet, 2008-2009).

Fysisk avstraffelse defineres som «*en hvilken som helst type straff der fysisk makt brukes og har en hensikt å påføre noen form for smerte eller ubehag, uansett hvor mildt*» (Øverlien, 2016, s. 270). Bruk av fysiske avstraffelser er ulovlig i Norge. Fysiske avstraffelser trenger ikke å gi fysiske skader hos barnet, men Barnekonvensjonen er klar på at fysiske avstraffelser regnes som vold (Øverlien, 2016). Det har vært vanlig i Norge å dele opp i alvorlig og mindre alvorlig vold (Øverlien, 2016), og fysisk avstraffelse som bruk i barneoppdragelse og som ikke trenger å gi fysiske skader går under kategorien mindre alvorlig bruk av vold. Dette påpeker også Fjelnseth da hun tar opp at oppdragervold er en form for kontrollert vold. Kontrollert vold kan gi færre skader hos barnet enn ukontrollert vold (Fjelnseth, 2017). Likevel er det mye som tyder på at bruk av fysiske avstraffelser i oppdragelsen ikke er bra for barn. Dette gjelder uansett om det fører til fysiske skader eller ikke (Øverlien, 2016). Gerstoff bekrefter dette, etter en metaanalyse i 2002 som gikk igjennom forskning på fysisk avstraffelse av barn. Konklusjonen i denne analysen var at det finnes få positive effekter av fysisk avstraffelse i forbindelse med strategier for oppdragelse, og blir forbundet med høyere risiko for mange ulike negative konsekvenser (Gerstoff i Øverlien, 2016). I regjeringen sine dokumenter om endring av barneloven kan vi også lese følgende:

«Risikoen for psykisk skade som følge av enhver voldsbruk er større enn utsiktene til positive virkninger av slike oppdragsmetoder. Irettesettelse ved fysisk markering oppleves ydmykende, og kan påføre skam, selv om det bare er lette klaps. Ydmykede barn blir ofte

utrygge barn. Det er også en nær sammenheng mellom fysisk avstraffing av barn og fysisk barnemishandling, og det er påvist klar risiko for at barn som er blitt slått, selv blir voldelige» (Barne- og familiedepartementet, 2008-2009, s. 37).

Fysisk avstraffelse i oppdragelsen vil jeg komme tilbake til i drøftingsdelen, og jeg vil nå gå videre på utfordringer innvandrerefamilier kan møte på ved flytting til Norge.

4.3.2 Frykt for det norske barnevernet

Vi har sett at etniske minoritetsfamilier har ulike erfaringer med å møte barnevernet, mange opplever en frykt for det norske barnevernet. For de mange familier som innvandrer til Norge er barnevernet ukjent, da flere kommer fra land hvor de ikke har barnevern, og heller ikke er vant til at det offentlige griper inn i familielivet (Arthar, 2015). For de familiene som nylig er kommet til Norge er det heller ikke bare barnevernet som er nytt for dem, de står overfor en fremmed kultur og et fremmed språk. Om det er snakk om flyktninger kan spesielt de ha vonde minner, traumer og psykiske og fysiske plager, som kan være en del av det som påvirker den nye tilværelsen i et nytt land. I tillegg til dette skal de også være trygge og støttende omsorgspersoner (Berg B. , et al., 2017). Foreldrene skal gå igjennom alle disse utfordringene selv, men de skal også støtte barna sine i det de møter på av utfordringer i det nye landet. At det er en ekstra stor belastning for de med flyktningbakgrunn kan antall barn med flyktningbakgrunn som er representert i barnevernet bekrefte, da tallet er høyere enn barn med annen innvandrerbakgrunn. Dette tyder på at flukt og asyl er en ekstra stor påkjenning, og kan også påvirke omsorgsevnen til foreldrene (Berg & Paulsen, 2015).

4.4 Kulturelle ulikheter – familiesyn og oppdragelse

I møte med en ny kultur kan kulturelle ulikheter skape utfordringer. Jeg skal nå ta frem noen kulturelle ulikheter som kan skape usikkerhet for foreldre med minoritetsbakgrunn, og som igjen kan være med på å skape usikkerhet for de ansatte i barnevernet som skal inn og forsøke å samarbeide med disse familiene. Jeg vil begynne med å se på tall for hvor minoritetsfamiliene som har tiltak fra barnevernet kommer fra.

Familieforhold og familiens prioriteringer kan være forskjellig fra Norge og ikke-vestlige land. Dette kan vi kjenne igjen fra beskrivelsen av kollektivistisk kultur. For å få en oversikt over hvilke kulturer vi finner blant minoritetsfamiliene i barnevernet kan vi benytte oss av statistikk. Tallene viser hvor flest innvandrerbarn med barnevernstiltak kommer fra, og viser at flest barn har bakgrunn fra Afghanistan, Somalia og Irak. Når det gjelder norskfødte barn med foreldre som har innvandrerbakgrunn kommer flest fra Irak, Pakistan og Vietnam

(Manum, 2015). Ut fra informasjon om disse landene kan vi se på hva som kjennetegner familielivet og barneoppdragelse i disse kulturrene kontra vestlig oppdragerpraksis og familie. Kulturen som ofte råder i disse landene er den kollektivistiske kulturen, og et kjennetegn innen denne kulturen er et patriarkalsk familiesyn (Dahl, 2019). Patriarkat er en betegnelse for en tenkt familie- og samfunnsform der myndigheten over familien ligger hos faren (Wæhle, 2018). Etter dette familiesynet skal barnets beste forstås i lys av familiens beste. Dette kan blant majoriteten i Norge oppleves provoserende, da en slik innskrenking av den unges frihet går imot norske verdier (Kipperberg, 2015).

I et patriarkalsk familiesyn kan man også se kjønnslige forskjeller i oppdragelse (Kipperberg, 2015). Jeg ønsker her å ta frem et eksempel fra boken «Når verden banker på». I eksempelet møter vi faren Yussuf, som bor i Norge med den muslimske familien sin. tenåringsdatteren i familien har et ønske om å bruke sminke, og hun får lov til dette hjemme, men de ønsker ikke at hun skal bruke sminke utenfor husets fire vegger. Datteren går imot denne regelen, og sminker seg på skolen. Moren møter henne på bussen og oppdager dette, og truer deretter med å fortelle om det til far, noe som fører til at datteren går til barnevernet og ønsker å få hjelp. Barnevernet tar kontakt med Yussuf, noe han mener er urettferdig. I Norge er frihet og kjønnslikhet viktig. Å ha strengere regler for jentene i en familie en guttene går imot det vi ser for oss som riktig oppdragelse. Vi setter det å støtte opp om unge jenters autonomi høyt, og ser på dette som en viktig verdi. I et patriarkalsk familiesyn skal barnets beste forstås i lys av familiens beste. Yussuf prioriterer datterens lykke, og for han er datterens rykte viktig. Datterens rykte kan også påvirke familiens rykte. Yussuf ønske å gi datteren et lykkelig liv, og denne familien praktiserer arrangert ekteskap, noe som er vanlig innen kollektivistisk kultur (Dahl, 2019). Å ha et dårlig rykte kan gjøre det vanskelig å finne en god mann til henne i fremtiden. Om datteren blir sett ute med sminke, er dette noe som kan påvirke ryktet hennes negativt. Han mener at det å sette slike regler for å hindre at datteren har en atferd som kan påvirke ryktet hennes negativt er å sørge for barnets beste. Yussuf ønsker å opprettholde tradisjoner fra hjemlandet, og disse tradisjonene innebærer kontroll og kjønnssegregering som viktige deler av oppdragelsen. Som far er Yussuf, etter patriarkalsk familiesyn, familiens overhode, og skal bestemme og handle til barnets beste. Han skal kontrollere og sette regler, og ser på det som en plikt å sette grenser og å bestemme hva som er bra og ikke bra atferd. Han følte barnevernets inngripen var urettferdig, og oppfattet det slik at barnevernet ønsket at han skulle endre oppdragerpraksis slik at den passet norske idealer, og følte seg derfor lite respektert og anerkjent som far (Kipperberg, 2015). Han sa også at barnevernet «med sin

forståelse av barnets beste gjør det vanskelig for ham å handle i tråd med det han mener er til datterens beste» (Kipperberg, 2015, s. 239).

Vi kan kjenne igjen Yussuf sine meninger om at datteren sine ønsker må vike for familiens ære fra hovedelementene jeg har tatt frem i kollektivistisk kultur, hvor det er viktigere å tenke på hele gruppen man tilhører, enn å ha fokus på seg selv. Ære er høyt verdsatt innen kollektivistisk kultur, og mange opplever gjerne inngripen fra barnevernstjenesten som en offentlig ydmykelse, som svekker æresfølelsen hos foreldrene (Fjelnseth, 2017). At Yussuf følte på lite respekt og anerkjennelse som far i møte med barnevernet kan vi kjenne igjen i flere fortellinger fra foreldre med innvandrerbakgrunn som har vært i lignende situasjoner. Vi skal ta med dette videre inn i drøftingen, hvor jeg skal se på hvordan barnevernet kan jobbe med det.

5.0 Drøfting

Utfordringene i barnevernet er komplekse og sammensatte, *«og handler blant annet om mangel på informasjon, uoversiktlige og komplekse systemer, lang saksbehandlingstid, forholdet mellom hjelp og kontroll samt manglende tillit»* (Paulsen, Thorshaug, & Berg, 2014, s. 6). Disse utfordringene kan gjelde alle familier i barnevernet, men opplevelsene forsterkes om det er en familie med minoritetsbakgrunn. Det kan også komme med noen tilleggsutfordringer (Paulsen, Thorshaug, & Berg, 2014). Noen av disse utfordringene skal jeg ta frem i denne delen, ved å drøfte problemstillingen og bruke teorien jeg har presentert. Gjennom å drøfte problemstillingen skal jeg se på hvordan det norske barnevernet kan møte ulike syn på oppdragerpraksis, hva som kan gjøres for at etniske minoriteter får et positivt møte med barnevernet og hvordan barnevernet kan arbeide med problemet rundt bruk av oppdragervold. Når jeg tar frem utfordringene rundt det å jobbe med minoritetsfamilier vil jeg blant annet legge vekt på beslutningsprosessen i barnevernet og hvordan den kan tilpasses minoriteter. Jeg diskuterer også viktigheten av god kommunikasjon, og hvordan man kan jobbe med seg selv i et møte med minoritetsfamilier. Her tar jeg blant annet opp hermeneutikken igjen, denne gangen som et menneskesyn. Jeg fortsetter i dette sporet ved å se på holdningsetikken, og begrepet «praktisk klokskap», hvor jeg sammenligner med dagens kunnskapsbaserte barnevern. Jeg mener det i denne oppgaven har vært relevant og spennende og gå tilbake til eldre teorier og filosofier, og se at dette har en tydelig sammenheng med

dagens problemstilling. Jeg tar til slutt for meg hvordan man kan arbeide forebyggende med oppdragervold, før jeg oppsummerer og konkluderer i avslutningsdelen.

5.1 Etnosentrisk holdning – mangel på kompetanse

I begynnelsen av denne oppgaven presenterte jeg begrepet etnosentrisme, og at det eksisterer oppfatninger om at dette er en holdning som preger barnevernet ved at de arbeider etter et vestlig syn på barnets beste. Når barnevernet skal møte ulike oppdragelsespraksiser er det viktig hvordan de tilnærmer seg eller forholder seg til kulturell ulikhet i forståelsen av barnets beste. Dette vil påvirke hvordan omsorgspersonene opplever relasjonen til barnevernsansatte (Kipperberg, 2015). Flere minoritetsforeldre opplever derimot at de ikke blir møtt med forståelse for at de har andre verdier når det kommer til oppdragelse (Fylkesnes, Iversen, Bjørknes, & Nygren, 2015). Ofte kommer ikke den negative oppfatningen minoritetsforeldre kan ha av barnevernet fra personlige erfaringer, men det er en generell oppfatning som går igjen blant etniske minoritetspersoner (Fylkesnes, Iversen, Bjørknes, & Nygren, 2015).

Vi ser at Yussuf følte seg lite respektert som far, og at barnevernet forsøkte å få han til å endre sin oppdragerpraksis slik at den passet bedre til Norges verdier (Kipperberg, 2015). En etnosentrisk holdning i barnevernet kan føre til at man ikke ser situasjonen til minoritetsfamilier ut fra deres perspektiv, da man måler andres kultur etter sin egen, og mener den har de beste verdiene. Fjelnseth påpeker at etnosentrisme ofte er et problem i barnevernet. Hun beskriver også at:

«det en ofte ser, er at barneverntjenesten ikke bruker tilstrekkelig tid og energi på å tilnærme seg foreldrene og forstå dem ut fra deres kulturelle kontekst. En ser i flere saker at saksbehandlere mangler kompetanse innen kultur og forståelse av den betydning kultur kan ha i oppdragelsen» (Fjelnseth, 2017, s. 54).

Mangel på kompetanse blant barnevernsarbeidere har vært et gjentakende problem i møte med minoritetsfamilier, og foreldre og ulike innvandrersorganisasjoner mener barnevernet ikke forstår eller tar hensyn til deres kultur og oppdragelsesstrategier. Dette mener de da har ført til at det blir fattet beslutninger på feil grunnlag (Thorshaug, Svendsen, & Berg, 2010). Mangel på kunnskap kan også være noe av det som fører til en etnosentrisk holdning. Også offentlige myndigheter ser med alvor på denne problemstillingen og den manglende tilliten hos minoriteter. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har satset på et mer kunnskapsrettet barnevern, og som et ledd i dette ble videreutdanningen Barnevern i et

minoritetsperspektiv i 2008 etablert ved fire høgskoler i Norge (Thorshaug, Svendsen, & Berg, 2010). Målsettingen med denne videreutdanningen er å styrke den flerkulturelle kompetansen i det kommunale og statlige barnevernet. Gjennom dette «*kan en sikre et likeverdig tilbud til hele Norges befolkning, gode resultater fra barnevernsfaglig arbeid med minoritetsfamilier samt en økning i barnevernets legitimitet i minoritetsbefolkningen*» (Thorshaug, Svendsen, & Berg, 2010, s. 26). Det er alvorlig om mangel på kompetanse fører til at beslutninger blir fattet på feil grunnlag, og vi skal derfor se videre på beslutningstaking og skjønnsutøvelse i barnevernsarbeid.

5.2 Kulturrelativisme og skjønnsutøvelse i beslutningstaking

Ansatte i barnevernet skal ta beslutninger i et bredt og variert landskap, noe som også gjør det komplekst og utfordrende (Christiansen & Kojan, 2016). I dag har vi et kunnskapsbasert barnevern, men hva er egentlig et kunnskapsbasert barnevern? En av definisjonene man kan finne lyder slik:

«Med kunnskapsbasert barnevern mener vi at barnevernet skal basere fagutøvelsen på best mulig tilgjengelig vitenskapelig kunnskap sammen med utøverens erfaringer, kritiske og etiske vurderinger, brukernes preferanser og med kontekstuelle hensyn»
(Backe-Hansen, 2009, s. 4).

Elisabeth Backe Hansen har diskutert dette, og kommer frem til at beslutninger i barnevernet bør være basert på evidens og skjønn. Ingen av sakene som skal undersøkes er like, derfor vil det være nødvendig å tilpasse metoder og teori til hver enkelt sak, ved bruk av skjønn.

Jeg skal gå nærmere inn på bruk av skjønn i beslutninger som handler om minoritetsfamilier. Skjønn handler om at man anvender flere perspektiver når man tar beslutninger. Jeg har tatt frem kulturrelativisme, og ved bruk av skjønn blant minoritetsfamilier kan dette nevnes. Når man skal ta beslutninger som omhandler minoritetsfamilier må de tas i lys av kulturelle forutsetninger. Å bruke skjønn på en slik måte kan ses på som en måte å utføre arbeidet i barnevernet med en kulturrelativistisk tilnærming. Jeg har også tatt frem bruken av prinsippet om barnets beste og hvordan barnets beste kan forstås forskjellig i ulike kulturer. Forståelsen av barnets beste i skjønnsutøvelsen kan ha noen problematiske sider når det brukes i en flerkulturell kontekst (Kipperberg, 2015). Når en ansatt i barnevernet bruker skjønn i arbeidet, kommer altså dette med noen fallgruver. Utøvelsen og beslutninger kan ubevisst bli styrt av personlige verdier hos saksbehandleren (Christiansen & Kojan, 2016). Vi kan snakke om at saksbehandleren og barnevernet representerer majoriteten, og majoritetens verdier blir

grunnlaget for hva som blir ansett som bra eller dårlig (Kipperberg, 2015). Med dette i tankene kan man spørre seg hvorfor antallet av barn med innvandrerbakgrunn i barnevernet er så høyt. Er det fordi det er mer sannsynlig at de opplever omsorgssvikt i hjemmet, eller er det på grunn av de norske verdiene som barnevernet verdsetter, og som saksbehandlere bevisst eller ubevisst tar inn i sitt arbeid?

Jeg har nevnt at det oppstår utfordringer rundt mangel på kunnskap og erfaring i møtet mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier, som igjen fører til usikkerhet (Kipperberg, 2015). Når vi ser på hva fagutøvelsen, og derfor beslutningstaking, skal basere seg på, ser vi at vitenskapelig kunnskap skal være en av faktorene, og deretter har vi utøverens erfaringer. Mangel på kunnskap og erfaringer kan føre til at profesjonsutøveren i for stor grad må basere beslutningen på skjønn. Skjønn er en viktig faktor, men alene kan det finnes mange fallgruver, spesielt om mangel på kunnskap og erfaring og vanskeligheter i kommunikasjon på grunn av språkbarrierer fører til usikkerhet hos saksbehandleren. Det er derfor nødvendig å være klar over at det finnes fallgruver, dette skal jeg gå nærmere inn på i neste avsnitt.

5.2.1 Kritisk til eget skjønn

Det er viktig å være kritisk til eget skjønn, da det finnes mange menneskelige begrensninger i resonneringsprosessen (Ellingsen, 2015). Noen barnevernstjenester har innført ulike regler for å minske feilbeslutninger, vi finner blant annet innføring av visse rutiner og tommelfingerregler som innskrenker rommet for skjønnsutøvelse (Christiansen & Kojan, 2016). I boken Sosialt arbeid – en grunnbok, kan vi derimot lese at en av feilene det er vanlig å begå i beslutningsarbeid er bruk av forenklete beslutningsregler, eller tommelfingerregler. Dette kan føre til feil, eller at man ikke treffer hensiktsmessige beslutninger, skrives det. De nevner også at tilgjengelighet påvirker oss, slik som at vi ubevisst kan ta med oss noe vi har lest mye om i nyhetene i det siste, og la dette påvirke våre beslutninger (Ellingsen, 2015). Jeg har tatt frem barnets beste flere ganger i denne oppgaven, og det er som nevnt ikke entydig hva som er barnets beste (Kipperberg, 2015), noe som fører til at bruk av skjønn er nødvendig når man skal benytte seg av dette prinsippet.

Ved beslutningstaking i arbeid med minoritetsfamilier kan det som nevnt dukke opp noen utfordringer som barnevernsarbeidere ikke møter på i arbeid med norske familier. Vi har alltid med oss selv i møte med andre mennesker, og da er det viktig å huske at dette fører til fare for feilslutninger og usikkerhet. Her kan vi nevne normative tattforgrittheter. Normative tattforgrittheter er bestemte forestillinger av blant annet hva en god forelder er, et godt hjem og en god barndom. Normene og reglene i et samfunn blir skapt av menneskene som lever i det.

Sosialarbeiderne, både som profesjonsutøvere og som representanter for majoriteten i samfunnet, er med på å skape og definere normgrensene. Dette kan føre til at mennesker som ikke lever opp til majoritetens normkrav, ekskluderes og stigmatiseres. Mennesker kan oppleve at de tvinges til å opptre på en bestemt måte, og kan føle at alternative normer, verdier og erfaringer underkjennes (Rugkåsa, Ylvisaker, & Eide, 2017). Det er nødvendig å være bevisst på dette i arbeidet, slik at man kan jobbe med å møte familiene, og forsøke å sette seg inn i deres perspektiv ved å blant annet ha med seg en kulturell relativistisk tilnærming, slik at familiene føler på at de blir møtt med respekt og forståelse. For at dette møtet skal bli positivt for begge parter kan kontekstualisering være til hjelp, jeg skal derfor forklare dette nærmere.

5.3 Viktigheten av god kommunikasjon

Hasselgrave beskriver at kontekstualisering *«innebærer det å formidle det man vil si, på en måte som gjør at mottakeren oppfatter det man kommuniserer, som relevant og meningsfullt»* (Hasselgrave i Kipperberg, 2015, s. 280). En forenklet måte å forklare det på er at man setter «noe» inn i, for så å forstå dette «noe» i en ny kontekst (Kipperberg, 2015). Om en barnevernspedagog skal bruke kontekstualisering i møtet med en familie med innvandrerbakgrunn må han eller hun formidle sin kunnskap og faglige kompetanse på en slik måte at den andre forstår det ut fra sitt perspektiv, det skal også gjøres på en slik måte at man sammen klarer å skape en felles forståelse. For kontekstualisering er det å «rekonstruere» oppfatninger helt sentralt (Kipperberg, 2015).

Det er et gjentakende problem at minoritetsfamilier ikke forstår og ikke kjenner godt nok til hva barnevernet er og gjør, og at de blir usikre og frykter barnevernet på grunn av dette. Kan dette handle om at barnevernsansatte ikke arbeider nok med å gi god og grundig informasjon på en slik måte at familiene forstår det, altså ikke benyttet seg av kontekstualisering i arbeidet? I en masteravhandling hvor etniske minoritetsforeldre har blitt intervjuet gir de uttrykk for at de trenger mer kunnskap om barnevernet, og de ønsker informasjon om barnevernets rolle og myndighet, og at saksbehandlere skal være ærlige og åpne om deres vurderinger (Fylkesnes, 2011). God kommunikasjon er nødvendig for å gjennomføre kontekstualisering og det å gi informasjon om barnevernet og være åpen om vurderinger. I møtet mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilier blir ofte språk en utfordring i kommunikasjonen. Videre tar jeg frem bruk av tolk som en nødvendighet for kommunikasjon, og for det å formidle på en god måte.

5.3.1 Bruk av tolk

Barn og foreldre med minoritetsbakgrunn har rett til bruk av tolk i møtet med barnevernet. Nødvendigheten for bruk av tolketjenester har blitt svært stor i forvaltningen, men arbeidet med tolk blir ofte ikke gjort grundig nok (Fjelnseth, 2017). Det er opp til hver enkelt saksbehandler å vurdere om det skal brukes tolk eller ikke, og det kan virke som at det er manglende rutiner blant saksbehandlere for å undersøke språkegenskapene hos familiene de skal møte (Paulsen, Thorshaug, & Berg, 2014). IMDI gjorde en studie i 2008 som kunne vise at bruken av tolk var for dårlig. Det er blant annet for dårlig undersøkelse av tolkens kvalifikasjoner (IMDi, 2008). I barnevernsfeltet har tolkene fått mye kritikk, dette går på kvaliteten av selve tolkningen. Her er noe av problemet feil ordvalg hos tolken:

«Tolkens manglende innsikt i barnevernsystemet og begreper fører til at sosialarbeiderne opplever at de ikke får uttrykt det de ønsker å formidle til familiene, og at de ikke har tillit til informasjonen de får via tolken» (Berg B. , et al., 2017, s. 14).

Bruk av tolk for å gi foreldrene den informasjonen de skal ha er nødvendig for at de skal bli riktig ivaretatt. Fjelnseth arbeider som advokat for foreldre med innvandrerbakgrunn, og påpeker at hun har opplevd at tolken ikke gjør seg forstått eller ikke har ordforrådet til å forstå foreldrene godt nok (Fjelnseth, 2017). Følgene kan være store ved mangelfull bruk av tolk, eller om kvaliteten på tolketjenestene som blir brukt er for dårlig. Uten muligheten til å forstå hverandre godt nok vil det oppstå mer usikkerhet fra både foreldre og barnevernsansatte. Kommunikasjonsproblemer kan føre til at saksbehandleren blir usikker på om han/hun har fattet en riktig beslutning ut fra familiens behov, hvordan de går frem for å bygge tillitsfulle relasjoner og om barna blir ivaretatt på en god nok måte (Paulsen, Thorshaug, & Berg, 2014). Jeg vil fortsette med møtet mellom etniske minoriteter og barnevernet, og det jeg vil ta opp videre er hvordan man som profesjonsutøver kan bruke hermeneutikken i dette møtet.

5.4 Barnevernsarbeiderens forforståelse

Det er interessant å se at jeg har fått bruk for hermeneutikken både som metode for oppgaven og som tematikk i drøftingsdelen. Jeg har gått gjennom hva som er hovedtrekkene i hermeneutikken og den «hermeneutiske sirkel». Når vi bruker hermeneutikken i barnevernssammenheng kan vi blant annet bruke det som menneskesyn. Vi kan altså snakke om hermeneutikk når vi tar for oss møter mellom mennesker. I boka «Miljøterapi» kan vi lese om hvordan hermeneutikken kan tas i bruk av en miljøterapeut, noe som også kan brukes i

møtet med minoritetsfamilier. Her handler det viktigste om at en barnevernspedagog bør være klar over sin egen forforståelse og fordommer, og hvordan de kan påvirke arbeidet. Man må også se på hvordan man forholder seg til de uttrykk og utsagn de man møter kommer med, og hvordan man fortolker dem ut fra egen forståelse. Videre bør man se på hva som kan bidra til at man åpner en ny forståelse til tross for den forståelsen man i utgangspunktet har. Til sist nevnes det at man bør se på det miljøet man arbeider i, og hvordan dette påvirker ens forforståelse av menneskene man møter, og hvordan denne forforståelsen igjen påvirker hvordan man møter dem (Landmark & Olkowska, 2016).

Ved å bruke hermeneutikken påpeker vi viktigheten av å forstå oss selv og den andre. Ved å forstå oss selv må vi være bevisst de «brillene», eller fordommene, vi møter andre mennesker med (Gjertsen, 2010). I et møte med minoritetsfamilier betyr dette blant annet at man må være bevisst sin egen kultur og egne verdier. Noe av den kunnskapen man har med seg er taus. Taus kunnskap er den kunnskapen som ligger i mennesket og som man ikke alltid er klar over. Den har blant annet blitt opparbeidet gjennom utdanning og praksis. Innenfor hermeneutikken brukte Gadamer et begrep som kan sammenlignes med skjønn, praktisk klokskap. Praktisk klokskap blir også kalt fronesis, Aristoteles var den første som brukte begrepet (Steinsholt, 2011), og det kan forklares som refleksjon i handling (Ellingsen, 2015). Ved bruk av praktisk klokskap tar man også i bruk taus kunnskap.

Holdningsetikken har blitt viktigere innenfor sosialt arbeid den siste tiden. Ifølge holdningsetikken er det ikke nok med kunnskap om regler og teorier for å forstå hva som er rett eller galt, det krever praktisk klokskap. Innenfor denne etikken er ikke en sosialarbeiders handling god bare fordi den samsvarer med regler (Nordby, Bennin, & Buer, 2013). Trekker vi dette inn i beslutninger man tar om minoritetsfamilier, betyr dette at selv om man har fulgt de faste reglene og teorien man har lært, for å ta beslutningen, betyr ikke det at det er den riktige beslutningen for denne familien. I hermeneutikken har kontekst mye å si, og omstendighetene har mye å si for hvordan man løser en situasjon. Med praktisk klokskap vet man hvordan man skal handle i konkrete situasjoner (Steinsholt, 2011), slik vi har sett på at man må bruke skjønn for at beslutninger skal passe til den enkelte familien.

Dette tar oss tilbake til kunnskapsbasert barnevern, der det stilles det spørsmål ved hvor stor plass evidens skal ta og hvor mye plass det skal være til bruk av skjønn. Her skrev jeg at Elisabeth Hansen Backe mente en beslutning skulle være basert på både skjønn og evidens, da ingen saker er like, og bruken av evidens må tilpasses hver enkelt sak. Om vi ser på Gadamer sin bruk av fronesis kan vi finne flere likhetstrekk her. Gadamer hevdet behovet for fronesis i

samtiden, og mente det ble marginalisert, da det tekniske og vitenskapelige tok for mye plass (Steinsholt, 2011). Backe mener også at skjønn må ha en plass, i dette tilfellet i barnevernsfaglig sammenheng. Det kunnskapsbaserte barnevernet har også bruk for menneskene som foretar handlingene, og deres erfaringer, tanker og intuisjon – altså praktisk klokskap? Dette viser hvor viktig det er å ikke kun basere beslutninger på vitenskap, men også ha med praktisk klokskap, eller skjønn, inn i arbeidet som barnevernspedagog. Man må også være bevisst på at man alltid har med seg selv og sin tause kunnskap. Ved skjønnsutøvelse er det viktig å begrunne beslutningene man tar, fordi det ikke er nok å henvise til det som bygger på taus kunnskap. Å begrunne skjønnsutøvelse kan også være med på å luke ut dårlige beslutninger, da man blir mer bevisst over hva som er lagt til grunn for beslutningen (Ellingsen, 2015).

Jeg har nå snakket generelt om bruk av skjønn, praktisk klokskap og taus kunnskap. Hensikten er å få en dypere forståelse av dette, og hva det er viktig å ta hensyn til. Jeg har tatt for meg noen utfordringer som kan oppstå i arbeid med en familie med innvandrerbakgrunn. Kulturforskjeller, usikkerhet, for lite kunnskap og kompetanse og utfordringer rundt kommunikasjon er punkter som kan påvirke skjønnsutøvelsen. Noe som er fremmed og annerledes kan skape ulike reaksjoner, og dette kan påvirke et møte med en familie eller en beslutning som skal tas for denne familien. Videre skal jeg igjen ta frem oppdragervold, noe som kan være fremmed og vanskelig å forstå for mange barnevernsansatte. Jeg forklarte hva dette er i teoridelen, og diskuterte rundt det med tanke på kulturelle forskjeller. Videre er det nødvendig å ta frem hvordan barnevernet kan møte oppdragervold i minoritetsfamilier på en god måte.

5.5 Hvordan kan barnevernet møte oppdragervold i minoritetsfamilier?

Loven er klar når det gjelder fysisk avstraffelse, i barneloven §30 tredje ledd lyder bestemmelsen «*Barnet må ikke bli utsett for vald eller på annen vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare*» (Barnelova, 1981, §30). Innen kollektivistisk kultur er oppdragervold fortsatt i bruk. Ofte har innvandrerforeldre som bruker fysisk avstraffelse i oppdragelsen selv vokst opp med dette, og de har «vokst opp i en virkelighet og en tradisjon der det å bruke fysisk avstraffelse som virkemiddel i barneoppdragelsen er fullt ut akseptert» (Manum, 2015, s. 143). I eksempelet med Yussuf ser vi at han mener at grensesettingen og hans bestemmelse av hva som er bra og dårlig atferd, er det beste for datteren hans. Kultur sitter dypt, og oppdragerpraksis blir skapt og påvirket av det samfunnet og den kulturen man lever i. Yussuf ønsker å fortsette å følge reglene og verdiene fra hjemlandet. Man blir skapt av det miljøet man lever i, og det kan være vanskelig

å endre på noe man har lært fra tidlig alder. I mange land er det vanlig med bruk av fysisk avstraffelse for å regulere atferden til barna, og tanken bak det er ofte at det er til barnets beste.

Hva vil være viktig for en ansatt i barnevernet å tenke på i møte med bruk av fysisk avstraffelse i oppdragelsen? Fysisk avstraffelse av barn kan vekke avsky hos mange, og kan føre til at en saksbehandler handler deretter. I et slikt tilfelle kan fordommer påvirke saksbehandleren, som igjen påvirker en beslutning, slik vi har sett på ved bruk av skjønn. Det er viktig med kunnskap om andre kulturer, en nysgjerrighet og et ønske om å bli kjent med kulturen og menneskene bak dette ukjente (Kipperberg, 2015). Som jeg har snakket om er det viktig å forsøke å unngå etnosentrisme i arbeidet med minoritetsfamilier, dette kommer også inn som en viktig del ved arbeid med oppdragervold. Barnevernsarbeideren må strebe etter en kulturell relativistisk holdning, da etnosentrisme kan føre til favorisering av egen kultur, og liten forståelse av andres (Vårdal & Sundstrøm, 2019). Dette kan føre til at man får vanskeligheter med å ikke la fordommene ta overhånd når det gjelder møtet med og beslutninger når det gjelder minoritetsfamilier. Likevel skal man også unngå for stor grad av kulturell relativisme, da ytterpunktene av både egosentrisme og kulturell relativisme er problematisk. Totalt kulturell relativistisk syn vil føre til at man blir ute av stand til å ta moralsk stilling til noe som helst, og man vil kunne si at fysisk avstraffelse i oppdragelsen er moralsk riktig (Vårdal & Sundstrøm, 2019).

Kan det også være en faktor at man skiller mellom kontrollert vold og ukontrollert vold, og at oppdragervold da går under kategorien kontrollert vold? Kan man som fagperson forsøke å forstå og sette seg inn i hvorfor dette blir brukt? Det kan være vanskelig å snakke åpent om et tema som medfører avsky, men å ikke snakke om det kan være med på å gjøre det mer tabubelagt. Hvis man er åpne for å forstå og å forsøke å se det fra familiens perspektiv kan man skape en åpen og god dialog, hvor man oppnår en forståelse for hverandre. Å være åpen om å snakke om det kan også hjelpe på en slik måte at man kan snakke om alternativer til denne oppdragelsesmåten. Foreldrene som bruker fysisk avstraffelse i oppdragelsen ser ofte på dette som naturlig og riktig, og kan som nevnt ha vært utsatt for dette selv (Manum, 2015), noe som gjør at de ikke har blitt introdusert for noen annen måte å oppdra på. Hvis man fjerner en del av oppdragelsesstrategien til foreldre, bør man ikke da erstatte dette med noe nytt?

5.5.1 Forebyggende arbeid mot oppdragervold

I henhold til barnevernsloven §3-1 har barnevernet et spesielt ansvar for å drive med forebyggende virksomhet (Barnevernsloven, 1992, §3-1). I prosjektet «Barnevernets arbeid med vold i minoritetsfamilier» viste spørreundersøkelser at det var mange barneverntjenester som ikke drev med forebyggende arbeid mot vold i minoritetsfamilier. Spørreundersøkelsen viste også at det drives mer forebyggende arbeid i større kommuner enn i små. For å arbeide forebyggende er det nødvendig å jobbe med frykten for barnevernet som man finner blant mange minoritetsfamilier. For vellykket forebyggende arbeid er det ikke bare kunnskap som er viktig, men også å fremme sosiale og personlige ferdigheter. Dialogarbeid kan være et godt eksempel på forebyggende arbeid, og i arbeid med minoritetsfamilier har det vært mye fokus på opplæring, veiledning og støtte ved bruk av dialog (Haugen, Paulsen, & Casperesen, 2018). For dialogarbeid er god kommunikasjon nødvendig, og her kan riktig og god bruk av tolk igjen være viktig.

For å arbeide forebyggende blir tverrfaglig og tverretatlig arbeid en viktig faktor.

Barnevernsloven sier i §3-2 at barnevernet har en plikt til å samarbeide med andre deler av forvaltningen (Barnevernsloven, 1992, §3-2). Barnehager har særlig en unik mulighet til å arbeide forebyggende når det gjelder oppdragervold. Ansatte i en barnehage møter barn og foreldrene hver dag, og har derfor mye kunnskap om det enkelte barnet sine oppvekstforhold hjemme. Barnevernstjenesten har da gode muligheter til å følge med på hvordan familieliv fungerer. Dette forutsetter at samarbeidet mellom barnehage og barnevernstjenesten er tett (Bratterud & Emilsen, 2013). Tett samarbeid mellom ulike instanser gir muligheten til å gi et mer helhetlig tilbud (Kinge, 2012) noe som vil kunne være viktig for en familie som nylig er flyttet til Norge, blant annet fordi de kan ha mange belastninger som gjør det tyngre å gi barna god nok omsorg. Det er også mye de skal lære, og sette seg inn i, her tenker jeg at et tverretatlig samarbeid vil være fordelaktig, da de har bruk for god info og kommunikasjon med flere ulike instanser.

Å ha med seg kultursensitivitet er en viktig del av jobben som barnevernspedagog, spesielt med tanke på overrepresentasjonen av minoritetsfamilier i barnevernet i dag. Jeg kunne skrevet om kultursensitivitet i hvert kapittel i drøftingen, da det omfavner mye av arbeidet med minoritetsfamilier. Jeg tar det opp her fordi det kan være en fin avslutning på drøftingsdelen, da det går inn under flere av emnene jeg har tatt frem. For å ha kultursensitivitet må man ha en holdning preget av åpenhet for og anerkjennelse av forskjeller. Man skal jobbe med å lete etter likheter ved en selv og personene man møter, og

forsøke å forstå dem utfra deres perspektiv. Man må også være bevisst på og ha kunnskap om sin egen kultur, og vite hvordan den kan påvirke en selv i arbeidet man utfører og egen forståelse av den andre (Bunkholdt, 2017). Mye av dette kan vi kjenne igjen fra det jeg har nevnt tidligere, blant annet kulturrelativisme. Vi kan ta med oss begrepet kultursensitivitet videre inn i avslutningen, hvor jeg tar en siste oppsummering av noe av det viktigste i arbeidet med minoritetsfamilier.

6.0 Avslutning

På bakgrunn av teori har jeg diskutert hvordan barnevernet kan møte ulike oppdragerpraksiser, hvordan barnevernsansatte kan gjøre møtet med minoritetsfamilier positivt for dem, og hvordan barnevernet kan møte oppdragervold blant minoritetsfamilier. Jeg har sett på etnosentrisme og kulturrelativisme, og hvordan dette påvirker arbeidet i barnevernet. Jeg har også sett på forskjellene mellom individualistiske og kollektivistiske kulturer, og hvordan disse forskjellene preger møtet mellom minoriteter og barnevernet. Gjennom dette har jeg tatt frem etniske minoriteter sine erfaringer med og utfordringer rundt barnevernet, og barnevernsansatte sine utfordringer i møtet med en annen kultur enn sin egen. Jeg har kommet frem til noen faktorer som er viktige for samarbeidet mellom barnevernet og etniske minoritetsfamilier, og for hvordan disse familiene kan føle at barnevernet anerkjenner deres kultur og oppfatning av oppdragelse. Jeg vil nå kort oppsummere funnene, og ta frem noen viktige faktorer.

Som barnevernspedagog må man som nevnt ha med seg kultursensitivitet inn i arbeidet, og da er det viktig å ha kunnskap om andre kulturer, og kompetanse slik at man kan møte andre kulturer med respekt og anerkjennelse. Det er derfor et steg i riktig retning at det siden 2008 har vært mulig å ta videreutdanning om barnevern i et minoritetsperspektiv. Ved å ha kunnskap om blant annet kollektivistisk kultur vil man ha mer grunnlag når man skal møte og arbeide med mennesker med disse kulturelle verdiene. Kunnskap om individualistiske og kollektivistiske kulturer gir altså et innblikk for å forstå ulike kulturer og familier, men man må samtidig behandle menneskene i familiene som egne individer. Slike kulturelle kategorier kan med andre ord være nyttige, men man må unngå å se seg blind på dem, da man må gjøre egne vurderinger av saken man jobber med. Ved å overfokusere på kulturen kan man blant annet overse at mennesker med minoritetsbakgrunn kan ha utfordringer som ikke har med kulturen å gjøre. Jeg nevnte tidlig i oppgaven tre punkter som kan være grunnen til at det er så mange minoritetsbarn i barnevernet. Det første punktet er ulik forståelse og tolkning av hva god omsorg er, og knyttes gjerne til kulturelle forskjeller. De to neste punktene,

levekårsfaktorer og flyktningrelaterte faktorer, må ikke overses ved at man er for opptatt av kultur.

Jeg har tatt frem viktigheten av en kulturrelativistisk tilnærming, men at totalt kulturrelativistisk syn vil være problematisk. Når det for eksempel kommer til fysisk avstraffelse i oppdragelsen, skal man ikke ha et totalt kulturrelativistisk syn, da man ikke skal stille seg bak dette som en god moralsk handling. Slik jeg ser det bør man ikke godta oppdragervold, men likevel arbeide med en empatisk holdning, ved å forsøke å ha innlevelse i familiens situasjon og verdensbilde.

Bruk av skjønn i arbeidet er nødvendig da den enkelte situasjonen og familien alltid vil fremstå som unik. Ved bruk av skjønn må man være klar over at det finnes begrensninger, blant annet ved bruk av perspektivet om barnets beste. Et flerkulturelt perspektiv må inkluderes i skjønnsutøvelsen, slik at man kan se alle sider av en sak for å kunne ta en demokratisk vurdering av barnets beste.

Som barnevernsansatt er det viktig å gi rom for ulikheter. Man trenger ikke å være enig i andres meninger og verdier. Likevel kan det å møte mennesker med en annen kultur og ulike verdier være lærerikt, så å være åpen og villig til å lytte og lære vil være en god verdi å ha med seg inn i arbeidet. Man må ha en toleranse for det som er annerledes, og forsøke å sette seg inn i den andre sitt perspektiv. Samtidig vil det være en grense for hvor langt toleransen går. Kanskje det kan være en hjelp i å være klar over denne grensen og trygg i seg selv som profesjonsutøver, slik at man i møte med det som går sterkt imot egne verdier og kan vekke avsky, fremdeles greier å vise respekt for de menneskene man møter.

Referanser

- Arthar, A. (2015). Et flerkulturelt barnevern? Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter? *Tidsskriftet Norges barnevern*(92), s. 148-150.
- Backe-Hansen, E. (2009). Hva innebærer et kunnskapsbasert barnevern? *Fontene forskning: Et tidsskrift fra Fellesorganisasjonen*, s. 4-16.
- Barne- og familiedepartementet. (2008-2009). Om lov om endringer i barnelova mv. (Ot.prp. nr. 104 (2008-2009)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-104-2008-2009-/id567744/?ch=6>
- Barnelova. (1981). *Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7)*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1981-04-08-7>
- Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenesten (LOV-1992-07-17-100)* . Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>
- Berg, B., & Paulsen, V. (2015). Myter eller realiteter? Møter mellom innvandrere og barnevernet. *Tidsskriftet Norges barnevern*(96), s. 152-156.
- Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M., Garvik, M., & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning.
- Bratterud, Å., & Emilsen, K. (2013). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. Bergen : Fagbokforlaget.
- Bufdir. (2020, mars 2). *Barnevernstiltak til barn og unge med innvandrerbakgrunn*. Hentet fra https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_andbakgrunn/
- Bunkholdt, V. (2017). *Fosterhjemsarbeid. Fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utgave . utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Christiansen, Ø., & Kojan, B. H. (Red.). (2016). *Beslutninger i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dahl, Ø. (2019, desember 11). Kollektivistiske og individualistiske kulturer. Hentet mars 23, 2020 fra Nasjonal Digital Læringsarena: <https://ndla.no/nb/subjects/subject:18/topic:1:194233/topic:1:78246/resource:1:129336>
- Ellingsen, I. T. (Red.). (2015). *Sosialt arbeid: En grunnbok*. Oslo : Universitetsforlaget.
- Fjelnseth, J. R. (2017, januar 1). Utlendingers erfaring i møte med barnevernet - respekt for kultur og språk. *Kritisk juss*(53), s. 53-56.
- Fylkesnes, M. K. (2011). *Om gode arbeidsrelasjoner i det flerkulturelle barnevernet. Etniske minoritetsforeldre og saksbehandlers erfaringer*. Masteroppgave, Universitetet i Bergen, Bergen .
- Fylkesnes, M. K., Iversen, A. C., Bjørknes, R., & Nygren, L. (2015). Frykten for barnevernet: En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres. *Tidsskriftet Norges barnevern*(92), s. 81-96.
- Garsjø, O. (2001). *Sosiologisk tenkemåte: En introduksjon for helse- og sosialarbeidere* (2. utgave). Oslo: Gyldendal akademisk.

- Gilje, N., & Grimen, H. (1995). *Samfunnsvitenskapens forutsetninger: Innføring i samfunnsvitenskapens vitenskapsfilosofi* (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjertsen, P.-Å. (2010). *Sosialpedagogikk: Forståelse, handling og refleksjon* (2. utgave). Bergen: Fagbokforlaget.
- Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges grunnlov (FOR-2020-01-31-93)*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1814-05-17>
- Haugen, G. M., Paulsen, V., & Casperesen, J. (2018). Barnevernets forebyggende arbeid mot vold i minoritetsfamilier. *Tidsskriftet Norges barnevern*(95), s. 4-17.
- IMDi. (2008). *Bruk av tolk i barnevernet*. Oslo: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
- Johannessen, A., Tuft, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utgave). Oslo: Abstrakt forlag.
- Kinge, E. (2012). *Tverretattlig samarbeid omkring barn. En kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Kipperberg, E. (Red.). (2015). *Når verden banker på*. Bergen: Fagbokforlaget. Hentet mai 6, 2020
- Landmark, B., & Olkowska, A. (Red.). (2016). *Miljøterapi: Prinsipper, perspektiver og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Langvann, H. (2015, november 26). Kollektivistisk kultur og alvorlige begrensninger i barn og unges frihet . Hentet fra <http://www.hjelpekilden.no/blogg/kollektivistisk-kultur-og-alvorlige-begrensninger-i-barn-og-unges-frihet>
- Manum, O. A. (2015). Innvandrernes utfordringer til norsk barnevern. *Tidsskriftet Norges barnevern*(96), s. 140-146.
- Nordby, H., Bennin, C., & Buer, B. A. (2013). *Etikk i barnevern*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Paulsen, V., Thorshaug, K., & Berg, B. (2014). *Møter mellom innvandrere og barnevernet: Kunnskapsstatus*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning, Avdeling for mangfold og inkludering.
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv: Sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Spurkeland, J. (2012). *Relasjonskompetanse: Resultater gjennom samhandling* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Statistisk sentralbyrå. (2020, mars 9). Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hentet fra <https://www.ssb.no/innvbef>
- Steinsholt, K. (2011). *Pedagogikkens mange ansikter*. (L. Løvlie, Red.) Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorshaug, K., Svendsen, S., & Berg, B. (2010). *Barnevern i et minoritetsperspektiv. Evaluering av videreutdanningstilbud tilknyttet flerkulturelt barnevern*. Trondheim: NTNU samfunnsforskning AS.
- Unstad, K. H. (2011). *Mental Helse i Individualistisk og Kollektivistisk kultur - En kulturpsykologisk studie av ungdom i Norge og Kina*. Masteravhandling , NTNU, Trondheim.

- Vårdal, L., & Sundstrøm, K. (2019, juni 17). Kulturrelativisme og etnosentrisme. Hentet mars 19, 2020 fra Nasjonal Digital Læringsarena:
<https://ndla.no/nb/subjects/subject:43/topic:1:197575/topic:1:196582/resource:1:195481>
- Wæhle, E. (2018, februar 20). Patriarkat . Hentet fra Store Norske leksikon : <https://snl.no/patriarkat>
- Øverlien, C. (2016). *Barn, vold og traumer: Møter med unge i utsatte livssituasjoner*. (M.-I. Hauge , & J.-H. Schulz , Red.) Oslo: Universitetsforlaget.

